

31993L0013

21.4.1993.

EIROPAS KOPIENU OFICIĀLAIS VĒSTNESIS

L 95/29

PADOMES DIREKTĪVA 93/13/EEK
(1993. gada 5. aprīlis)
par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos

EIROPAS KOPIENU PADOME,

ņemot vērā Eiropas Ekonomikas kopienas dibināšanas līgumu, un jo īpaši tā 100.a pantu,

ņemot vērā Komisijas priekšlikumu ⁽¹⁾,

sadarbībā ar Eiropas Parlamentu ⁽²⁾,

ņemot vērā Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumu ⁽³⁾,

tā kā nepieciešams pieņemt pasākumus ar mērķi līdz 1992. gada 31. decembrim pakāpeniski ieviest iekšējo tirgu; tā kā iekšējais tirgus aptver telpu bez iekšējām robežām, kurā brīvi aprit preces, personas, pakalpojumi un kapitāls;

tā kā dalībvalstu tiesību aktos, kas attiecas uz līgumu noteikumiem starp preču pārdevēju vai pakalpojumu piegādātāju no vienas puses, un to patērētāju no otras puses, ir daudzas būtiskas atšķirības, kā rezultātā valstu tirgi preču un pakalpojumu pārdošanai patērētājiem atšķiras viens no otra, un starp pārdevējiem un piegādātājiem var rasties konkurences traucējumi, jo īpaši tad, kad tie pārdod un piegādā citās dalībvalstīs;

tā kā, jo īpaši, ievērojamas atšķirības ir dalībvalstu tiesību aktos attiecībā uz negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos;

tā kā dalībvalstu pienākums ir nodrošināt to, ka ar patērētājiem noslēgtos līgumos nav negodīgu noteikumu;

tā kā parasti patērētāji nezina tiesību aktus, kas reglamentē preču un pakalpojumu pārdošanas līgumus citās dalībvalstīs; tā kā šo zināšanu trūkums var tos atturēt no tiešiem preču un pakalpojumu pirkšanas darījumiem citā dalībvalstī;

tā kā, lai atvieglotu iekšējā tirgus izveidošanu un aizsargātu pilsoni kā patērētāju, tam iegādājoties preces un pakalpojumus atbilstoši līgumiem, kurus reglamentē citu dalībvalstu tiesību akti, ir būtiski no šiem līgumiem svītrot negodīgus noteikumus;

tā kā preču un pakalpojumu pārdevējiem tādējādi tiks palīdzēts pārdot preces un piegādāt pakalpojumus gan pašā to dalībvalstī, gan arī iekšējā tirgū; tā kā ar to tiks sekmēta konkurence, tādējādi veicinot Kopienas pilsoņiem kā patērētājiem pieejamo izvēli;

tā kā abās Kopienas programmās attiecībā uz patērētāju aizsardzības politiku un informācijas politiku ⁽⁴⁾ tika pasvītrotā patērētāju aizsardzības nozīme saistībā ar negodīgiem līgumu noteikumiem; tā kā šo aizsardzību vajadzētu nodrošināt tiesību aktiem un noteikumiem, kas vai nu ir saskaņoti Kopienas līmenī, vai arī pieņemti tieši šajā līmenī;

⁽¹⁾ OV C 73, 24.3.1992., 7. lpp.

⁽²⁾ OV C 326, 16.12.1991., 108. lpp. un
OV C 21, 25.2.1993.

⁽³⁾ OV C 159, 17.6.1991., 34. lpp.

⁽⁴⁾ OV C 92, 25.4.1975., 1. lpp. un
OV C 133, 3.6.1981., 1. lpp.

tā kā saskaņā ar principu, kas noteikts šo programmu nodaļā "Patērētāju ekonomisko interešu aizsardzība", "preču un pakalpojumu ieguvējiem jābūt aizsargātiem pret pārdevēja vai piegādātāja pilnvaru ļaunprātīgas izmantošanas, jo īpaši attiecībā uz vienpusējiem standartlīgumiem un būtisku tiesību negodīgas izslēgšanas no līgumiem";

tā kā efektīvāku patērētāju aizsardzību var panākt, pieņemot vienveidīgus tiesību aktus negodīgu noteikumu jomā; tā kā šos tiesību aktus būtu jāattiecinā uz visiem līgumiem, kas noslēgti starp pārdevējiem vai piegādātājiem un patērētājiem; tā kā tā rezultātā, cita starpā, no šīs direktīvas būtu jāizslēdz līgumi attiecībā uz nodarbinātību, līgumi attiecībā uz mantojuma tiesībām, līgumi attiecībā uz tiesībām saistībā ar ģimenes tiesībām un līgumi attiecībā uz uzņēmumu apvienošanu un iestāžu vai partnerības līgumiem;

tā kā patērētājam jāsaņem līdzvērtīga aizsardzība, slēdzot mutiskus un rakstveida līgumus, pēdējā gadījumā neatkarīgi no tā, vai līguma noteikumi ietverti vienā vai vairākos dokumentos;

tā kā tomēr valstu tiesību akti, kādi tie ir pašlaik, ļauj paredzēt tikai daļēju saskaņošanu; tā kā jo īpaši šī direktīva aptver tikai tos līguma noteikumus, par kuriem nav atsevišķas vienošanās; tā kā dalībvalstīm būtu jānodod iespēja, pienācīgi ņemot vērā Līgumu, piešķirt patērētājiem augstāku aizsardzības līmeni ar valsts noteikumiem, kas ir stingrāki, nekā šī direktīva;

tā kā tiek uzskatīts, ka dalībvalstu likumi vai noteikumi, kas tieši vai netieši nosaka patērētāju līgumu noteikumus, nesatur negodīgus noteikumus; tā kā tādēļ neliekas vajadzīgi attiecināt uz šo direktīvu noteikumus, kas ietver obligātas tiesību normas un to starptautisko konvenciju principus vai noteikumus, kam ir pievienojusies dalībvalstis vai Kopiena; tā kā šajā sakarībā vārdi "obligātas tiesību normas" 1. panta 2. punktā ietver arī noteikumus, kas, saskaņā ar tiesību aktiem, attiecas uz līgumslēdzējām pusēm, ar nosacījumu, ka nav noteikta cita kārtība;

tā kā dalībvalstīm tomēr jānodrošina, ka netiek iekļauti negodīgi noteikumi, jo īpaši tādēļ, ka šo direktīvu piemēro arī sabiedriska rakstura amatiem, nodarbošanās un profesijām;

tā kā nepieciešams vispārīgā veidā noteikt kritērijus līgumu noteikumu negodīga rakstura novērtēšanai;

tā kā līgumu noteikumu negodīga rakstura novērtēšanu atbilstoši izvēlētiem vispārējiem kritērijiem, jo īpaši sabiedriska rakstura

pārdošanas un piegāžu jomā, kur tiek sniegti kopēji pakalpojumi, ievērojot lietotāju solidaritāti, jāpapildina ar līdzekļiem dažādu iesaistīto interešu vispārēja izvērtējuma veikšanai; tā kā tam nepieciešama godprātība; tā kā, novērtējot godprātību, jāpievērš īpaša uzmanība pušu pozīcijām pie līguma slēgšanas attiecībā uz to, vai patērētājs kaut kādā veidā ticis mudināts piekrist noteikumiem un vai preces vai pakalpojumi tikuši pārdoti vai piegādāti pēc patērētāja īpaša pasūtījuma; tā kā pārdevēju vai piegādātāju var uzskatīt par godprātīgu, ja tas izturas godīgi un līdzvērtīgi pret otru līguma pusi, kuras likumīgās intereses tam jāņem vērā;

tā kā šīs direktīvas nolūkos pievienoto terminu sarakstu var uzskatīt tikai par indikatīvu un, ņemot vērā direktīvas minimālo raksturu, dalībvalstis savos tiesību aktos var šo noteikumu darbības jomu paplašināt vai sašaurināt;

tā kā preču vai pakalpojumu raksturam būtu jāiespaido līguma noteikumu negodīguma novērtējumus;

tā kā šīs direktīvas nolūkos negodīguma novērtējumam nepakļauj noteikumus, kas apraksta galveno līguma priekšmetu, ne arī piegādāto preču vai pakalpojumu kvalitātes/cenas attiecību; tā kā, galveno līguma priekšmetu un kvalitātes/cenas attiecību tomēr var ņemt vērā, novērtējot citu noteikumu godīgumu; tā kā, cita starpā, var secināt, ka apdrošināšanas līgumos noteikumus, kas skaidri nosaka vai ierobežo apdrošināto risku un apdrošinātāja atbildību, nevajadzētu pakļaut šādam novērtējumam, jo šos ierobežojumus ņem vērā, aprēķinot prēmiju, kuru maksā patērētājs;

tā kā līgumus būtu jāstāda vienkāršā, skaidri saprotamā valodā, patērētājam būtu jānodod iespēja faktiski izskatīt visus noteikumus un, ja rodas šaubas, priekšroka dodama interpretācijai, kas ir vislabvēlīgākā patērētājam;

tā kā dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka negodīgus noteikumus neizmanto līgumos, ko pārdevējs vai piegādātājs slēdz ar patērētāju, un gadījumos, ja šādus noteikumus tomēr izmanto, tie nav patērētājam saistoši, bet līgums uz tiem pašiem noteikumiem turpina pusēm būt saistošs, ja tas var pastāvēt bez negodīgajiem noteikumiem;

tā kā zināmos gadījumos pastāv risks, ka patērētājam var tikt liegta šīs direktīvas paredzētā aizsardzība, par līgumam piemērojamajām tiesībām nosakot kādas valsts, kas nav dalībvalsts, tiesības; tā kā šajā direktīvā tādēļ vajadzētu iekļaut noteikumus, kas šo risku novērš;

tā kā personām vai iestādēm, kuras atbilstoši dalībvalsts tiesību aktiem uzskata par tādām, kam ir likumīgas intereses attiecīgajā lietā, jāparedz iespēja uzsākt tiesas procesu attiecībā uz līguma noteikumiem, kas sastādīti vispārējai izmantošanai līgumos ar patērētājiem, un, jo īpaši, negodīgiem noteikumiem, vai nu tiesā vai administratīvā iestādē, kas ir kompetenta lemt par sūdzībām vai uzsākt atbilstošas tiesas procesus; tā kā šī iespēja tomēr neliek veikt iepriekšēju pārbaudi attiecībā uz vispārējiem nosacījumiem atsevišķos ekonomikas sektoros;

tā kā dalībvalstu tiesām un administratīvām iestādēm jābūt to rīcībā adekvātiem un efektīviem līdzekļiem, lai novērstu tālāku negodīgu noteikumu piemērošanu patērētāju līgumos,

IR PIENĒMUSI ŠO DIREKTĪVU.

1. pants

1. Šīs direktīvas mērķis ir saskaņot dalībvalstu normatīvus un administratīvus aktus, kas attiecas uz negodīgiem noteikumiem līgumos, ko slēdz starp pārdevēju vai piegādātāju un patērētāju.

2. Šī direktīva neattiecas uz līguma noteikumiem, kas ietver obligātas tiesību normas un to starptautisko konvenciju principus vai noteikumus, kam ir pievienojušās dalībvalstis vai Kopiena, īpaši transporta jomā.

2. pants

Šajā direktīvā:

- a) "negodīgi noteikumi" ir 3. pantā definēti līguma noteikumi;
- b) "patērētājs" ir jebkura fiziska persona, kura līgumos, uz ko attiecas šī direktīva darbojas nolūkos, kas ir ārpus tās amata, nodarbošanās vai profesijas;
- c) "pārdevējs vai piegādātājs" ir jebkura fiziska vai juridiska persona, kura šīs direktīvas aptvertos līgumos darbojas nolūkos, kas ir saistīti ar tās amatu, uzņēmējdarbību vai profesiju, neatkarīgi no tā, vai tas ir valsts vai privāts.

3. pants

1. Līguma noteikumu, par kuru nebija atsevišķas apspriešanās, uzskata par negodīgu, ja, pretēji prasībai pēc godprātības, tas rada ievērojamu nelīdzsvarotību pušu tiesībās un pienākumos, kas izriet no līguma, un tas notiek par šķeltu patērētājam.

2. Noteikumu vienmēr uzskata par tādu, par kuru nebija atsevišķas apspriešanās, ja tas sastādīts jau iepriekš un patērētājam tādēļ

nav bijusi iespēja iespaidot to saturu, jo īpaši saistībā ar iepriekš noformulētiem standartlīgumiem.

Tas, ka par zināmu noteikumu aspektiem vai par kādu īpašu noteikumu notikusi atsevišķa apspriešanās, neizslēdz šī panta piemērošanu pārējam līgumam, ja vispārējais līguma novērtējums norāda, ka tas tomēr ir iepriekš noformulēts standartlīgums.

Ja pārdevējs vai piegādātājs norāda, ka par kādu standarta noteikumu notikusi atsevišķa apspriešanās, pierādījuma pienākums šai sakarā ir viņam.

3. Pielikumā atrodas indikatīvs un nepilnīgs tādu noteikumu saraksts, ko var uzskatīt par negodīgiem.

4. pants

1. Neskarot 7. pantu, līguma noteikuma negodīgumu novērtē, ņemot vērā preču vai pakalpojumu raksturu, attiecībā uz ko līgums noslēgts, un atsaucoties uz visiem apstākļiem līguma slēgšanas brīdī, kas ar to bijuši saistīti, kā arī visiem pārējiem līguma noteikumiem vai citu līgumu, no kā tas ir atkarīgs.

2. Noteikumu negodīguma novērtējums neattiecas ne uz līguma galvenā priekšmeta definīciju, ne arī ar cenas un atbildības atbilstīgumu pakalpojumiem vai precēm, kas par to saņemtas, ciktāl šie noteikumi ir vienkāršā, skaidri saprotamā valodā.

5. pants

Līgumos, kuros visi vai atsevišķi patērētājam piedāvāti noteikumi ir rakstveidā, šiem noteikumiem vienmēr jābūt sastādītiem vienkāršā, skaidri saprotamā valodā. Ja rodas šaubas par kāda noteikuma nozīmi, priekšroka dodama interpretācijai, kas ir vislabvēlīgākā patērētājam. Šos noteikumus par interpretāciju nepiemēro 7. panta 2. punktā noteikto procedūru kontekstā.

6. pants

1. Dalībvalstis nosaka, ka negodīgi noteikumi, kas izmantoti pārdevēja vai piegādātāja ar patērētāju noslēgtā līgumā, atbilstoši savas valsts tiesību aktiem nav saistoši patērētājam un, ka līgums pie tādiem pašiem noteikumiem turpina pusēm būt saistošs, ja tas var pastāvēt bez negodīgajiem noteikumiem.

2. Dalībvalstis veic nepieciešamos pasākumus lai nodrošinātu to, ka patērētājs nezaudē šīs direktīvas piešķirto aizsardzību tādēļ, ka par līgumam piemērojamajām tiesībām ir izvēlētas valsts, kas nav dalībvalsts, tiesības, ja līgumam ir cieša saistība ar dalībvalstu teritoriju.

7. pants

1. Dalībvalstis nodrošina, ka patērētāju un konkurentu interesēs pastāv adekvāti un efektīvi līdzekļi, lai novērstu negodīgu noteikumu ilgstošu izmantošanu pārdevēju vai piegādātāju ar patērētājiem noslēgtos līgumos.

2. Šā panta 1. punktā minētie līdzekļi ietver noteikumus, saskaņā ar kuriem personas vai iestādes, kurām atbilstoši valsts tiesībām ir likumīgas intereses patērētāju aizsardzībā, var saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem iesniegt prasību tiesā vai kompetentās pārvaldes iestādēs, lai panāktu lēmumu par to, vai līguma noteikumi, kas sastādīti vispārējai izmantošanai, ir negodīgi, un, lai minētās personas vai iestādes varētu piemērot atbilstošus un efektīvus līdzekļus šo noteikumu ilgstošas izmantošanas novēršanai.

3. Pienācīgi ņemot vērā valstu tiesību aktus, 2. punktā minētos tiesiskās aizsardzības līdzekļus var atsevišķi vai kopā vērst pret vairākiem pārdevējiem vai piegādātājiem vienā un tajā pašā tautsaimniecības nozarē, vai to apvienībām, kuras izmanto vai iesaka izmantot tos pašus vispārējos līguma noteikumus vai līdzīgus noteikumus.

8. pants

Dalībvalstis var pieņemt vai saglabāt visstingrākos Līgumam atbilstīgus noteikumus jomā, uz ko attiecas šī direktīva, lai nodrošinātu visaugstāko patērētāja aizsardzības līmeni.

9. pants

Komisija Eiropas Parlamentam un Padomei iesniedz ziņojumu par šīs direktīvas piemērošanu visvēlākais pēc pieciem gadiem kopš 10. panta 1. punktā minētā datuma.

10. pants

1. Dalībvalstīs stājas spēkā normatīvi un administratīvi akti, kas vajadzīgi, lai ne vēlāk kā līdz 1994. gada 31. decembrim izpildītu šās direktīvas prasības. Par to dalībvalstis tūlīt informē Komisiju.

Šos noteikumus piemēro visiem līgumiem, ko slēdz pēc 1994. gada 31. decembra.

2. Kad dalībvalstis pieņem šos pasākumus, tajos ietver atsauci uz šo direktīvu vai arī šādu atsauci pievieno to oficiālai publikācijai. Dalībvalstis nosaka metodes, kā izdarīt šādas atsauces.

3. Dalībvalstis dara zināmus Komisijai galvenos savu tiesību aktus, ko tās pieņēmušas jomā, uz ko attiecas šī direktīva.

11. pants

Šī direktīva ir adresēta dalībvalstīm.

Luksemburgā, 1993. gada 5. aprīlī

Padomes vārdā —

priekšsēdētājs

N. HELVEG PETERSEN

PIELIKUMS

3. PANTA 3. PUNKTĀ MINĒTIE NOTEIKUMI

1. Noteikumi, kuru mērķis vai sekas ir šādas:

- a) izslēgt vai ierobežot pārdevēja vai piegādātāja juridisko atbildību patērētāja nāves vai miesas bojājumu gadījumā šī pārdevēja vai piegādātāja darbības vai bezdarbības rezultātā;
- b) nevajadzīgi izslēgt vai ierobežot patērētāja juridiskās tiesības attiecībā uz pārdevēju vai piegādātāju vai citu pusi, ja pārdevējs vai piegādātājs pilnīgi vai daļēji neizpilda kādu līguma noteikumu, vai arī izpilda tos neatbilstoši, ieskaitot iespēju veikt ieskaitu pret parādu pārdevējam vai piegādātājam, ja patērētājam pret tiem ir jebkādas prasības;
- c) padarīt saistošu patērētājam tādu līgumu, kurā pārdevēja vai piegādātāja sniedzamie pakalpojumi pakļauti nosacījumam, kura izpilde ir atkarīga tikai un vienīgi no viņa gribas;
- d) ļaut pārdevējam vai piegādātājam paturēt patērētāja samaksātās summas, ja pēdējais izlemj neslēgt līgumu vai to nepildīt, nesniedzot patērētājam iespēju saņemt līdzvērtīga apjoma kompensāciju no pārdevēja vai piegādātāja, ja pēdējais ir līgumu anulējošā puse;
- e) pieprasīt patērētājam, kurš nespēj izpildīt savas saistības, maksāt neproporcionāli lielu kompensāciju;
- f) atļaut pārdevējam vai piegādātājam anulēt līgumu pēc paša ieskatiem, ja patērētājam nav paredzēta tāda pati iespēja, vai ļaut pārdevējam vai piegādātājam paturēt par vēl nesniegtiem pakalpojumiem saņemtas naudas summas, ja līgumu anulē pārdevējs vai piegādātājs;
- g) ļaut pārdevējam vai piegādātājam pārtraukt beztermiņa līguma darbību bez pamatota paziņojuma, ja vien šādi darbībai nav nopietns pamats;
- h) automātiski pagarināt noteikta termiņa līguma darbību, ja patērētājs nav norādījis savādāk, ja patērētājam savas vēlmes paziņošanai par līguma darbības nepagarināšanu ir bijis dots nepamatoti īss laiks;
- i) neatgriezeniski saistīt patērētāju ar noteikumiem, ar kuriem tam nav bijusi reāla iespēja iepazīties pirms līguma slēgšanas;
- j) ļaut pārdevējam vai piegādātājam vienpusēji grozīt līguma noteikumus bez līgumā noteikta pamatota iemesla;
- k) ļaut pārdevējam vai piegādātājam vienpusēji bez pamatota iemesla grozīt piegādājamā produkta vai pakalpojuma īpašības;
- l) paredzēt, ka preču cenu nosaka piegādes brīdī, vai ļaut preču pārdevējam vai pakalpojumu piegādātājam paaugstināt savu cenu, abos gadījumos nedodot patērētājam attiecīgas tiesības anulēt līgumu, ja galīgā cena ir pārāk augsta salīdzinājumā ar cenu, par kuru bija vienošanās līguma slēgšanas brīdī;
- m) dot pārdevējam vai piegādātājam tiesības noteikt, vai piegādātās preces vai pakalpojumi ir atbilstoši līgumam, vai dot tiem ekskluzīvas tiesības interpretēt visus līguma noteikumus;
- n) ierobežot pārdevēja vai piegādātāja pienākumus ievērot saistības, ko uzņēmušies tā pārstāvji, vai padarīt tā saistības atkarīgas no atbilstības kādai īpašai formalitātei;
- o) piespiest patērētāju izpildīt visus tā pienākumus, ja pārdevējs vai piegādātājs neizpilda savējos;
- p) dot pārdevējam vai piegādātājam iespēju nodot tālāk tā tiesības un pienākumus atbilstoši līgumam bez patērētāja piekrišanas, ja tas var samazināt patērētāja garantijas;
- q) izslēgt vai kavēt patērētāja tiesības celt prasību tiesā vai izmantot jebkādus citus tiesiskās aizsardzības līdzekļus, jo īpaši, pieprasot patērētājam iesniegt sūdzības tikai šķērjētiesā, uz ko neattiecas juridiskas normas, nevajadzīgi ierobežojot tam pieejamos pierādījumus vai liekot tam pierādīt faktus, kurus, atbilstoši attiecīgajiem tiesību aktiem, vajadzētu pierādīt citai līguma pusei.

2. Šā pielikuma 1. punkta g), j) un l) apakšpunkta darbības joma

- a) Šā pielikuma 1. punkta g) apakšpunkts neskar noteikumus, ar kuriem finanšu pakalpojumu piegādātājs atstāj sev tiesības bez paziņošanas vienpusēji izbeigt beztermiņa līguma darbību, ja tam ir pamatots iemesls, ar nosacījumu, ka šim piegādātājam ir nekavējoties par to jāinformē otra līguma puse vai puses.

- b) Šā pielikuma 1. punkta j) apakšpunkts neskar noteikumus, ar kuriem finanšu pakalpojumu piegādātājs patur sev tiesības bez paziņošanas izmainīt procentu likmi, ko maksā patērētājs, vai kas jāsamaksā patērētājam, vai arī citas samaksas par finanšu pakalpojumiem lielumu, ja tam ir pamatots iemesls, ar nosacījumu, ka šim piegādātājam ir pie pirmās izdevības par to jāinformē otra līguma puse vai puses un ka tā (tās) var nekavējoties brīvi lauzt līgumu.
- Šā pielikuma 1. punkta j) apakšpunkts arī neskar noteikumus, ar kuriem pārdevējs vai piegādātājs atstāj sev tiesības vienpusēji izmainīt beztermiņa līguma nosacījumus, ar noteikumu, ka tam laikus jāinformē patērētājs un ka patērētājs var brīvi lauzt līgumu.
- c) Šā pielikuma 1. punkta g), j) un l) apakšpunktu nepiemēro
- darījumiem ar vērtspapīriem, finanšu instrumentiem un citiem produktiem vai pakalpojumiem, ja cena ir saistīta ar izmaiņām kotēšanā biržā vai biržas indeksā, vai kursu kapitāla tirgū, ko pārdevējs vai piegādātājs nekontrolē;
 - līgumiem par ārzemju valūtas, ceļotāju čeku vai ārzemju valūtā izteiktu starptautisku maksājumu pieprasījumu pirkšanu vai pārdošanu.
- d) Šā pielikuma 1. punkta l) apakšpunkts neskar līguma punktus par cenu indeksāciju, ja tā ir likumīga, ar nosacījumu, ka ir skaidri aprakstīts veids, kādā cenas mainās.
-